

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi – experimental research) เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้ ทักษะและทักษะการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ชนิดศึกษา 2 กลุ่ม มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวัดก่อนและหลังการทดลอง (Nonequivalent Control Group Pretest Posttest Design) (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2545. หน้า 132) โดยมีกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 3 สัปดาห์ และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 3 สัปดาห์

Nonequivalent Control Group Pretest Posttest Design

	วัดก่อนทดลอง	สิ่งทดลอง	วัดหลังทดลอง
กลุ่มทดลอง	O1	X	O2
กลุ่มควบคุม	O3	-	O4

week	1	2	3	4
E	O1			O2
	X1	X2		
C	O3			O4

E หมายถึง กลุ่มทดลองซึ่งเป็นสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ห่างกัน 1 สัปดาห์

C หมายถึง กลุ่มควบคุมซึ่งเป็นสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขที่ได้รับการสอนตามปกติ

X1 หมายถึง โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

X2 หมายถึง โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งแรก 1 สัปดาห์ ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

O1,O3 หมายถึง การวัดความรู้และทัศนคติการตรวจเต้านมด้วยตนเองก่อนการ
ทดลอง

O2,O4 หมายถึง การวัดความรู้ ทัศนคติ และทักษะการตรวจเต้านมด้วยตนเอง
หลังการ

ทดลอง 3 สัปดาห์ หลังการทดลองวัดทักษะการตรวจเต้านมเพิ่มเติมจากเดิมเนื่องจาก
การให้ X1 และ X2 เป็นการสอนเพื่อให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขเกิดทักษะการตรวจเต้านม
ด้วยตนเอง โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับการฝึกตรวจเต้านมด้วยตนเองกับแบบจำลองเต้านม ตรวจ
เต้านมตนเองและตรวจเต้านมผู้อื่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตอำเภอศรีสำโรง
จังหวัดสุโขทัย มีจำนวนทั้งสิ้น 932 คน และเคยได้รับการสอนการตรวจเต้านมด้วยตนเองจาก
โรงพยาบาลหรือสถานีนามัย โดยการบรรยาย ประกอบวีดิทัศน์การตรวจเต้านมด้วยตนเอง
แบบจำลองเต้านม และแผ่นพับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง กำหนดเกณฑ์คัดเข้าและเกณฑ์คัด
ออกดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า

1. เป็นสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข
2. อายุ 20 ปีขึ้นไป จากการทบทวนวรรณกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองควรเริ่ม
ตรวจเมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป

3. สามารถเข้าใจและสื่อสารภาษาไทยได้
4. ไม่เคยมีประวัติเป็นโรคมะเร็งเต้านมมาก่อน
5. ยินดีเข้าร่วมการวิจัยจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ

เกณฑ์การคัดออก

1. ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางด้านระบบประสาทการรับรู้ เช่น เป็นโรคเบาหวาน ที่มี
อาการชาบริเวณปลายนิ้วทำให้การสัมผัสไม่ดี
2. คนที่ไม่สามารถทำงานที่ประณีตได้

เกณฑ์ความต่อเนื่องในการเข้าร่วมการศึกษา

เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครบทุกครั้ง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ สตรีอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

การกำหนดจำนวนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่ต้องการให้เกิดทักษะจริงในการตรวจเต้านมของตนเอง มีการฝึก
ปฏิบัติการตรวจเต้านมของตนเอง จับคู่ผลัดกันตรวจเต้านมด้วยกันเองในกลุ่มทดลอง การวิจัย
ครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ไว้ที่ 20 คนของกลุ่มทดลองและ 20 คนของ
กลุ่มควบคุม

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยผู้วิจัยเลือก
อำเภอศรีสำโรงเป็นอำเภอที่จะดำเนินการวิจัย มีทั้งหมด 13 ตำบล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มทดลอง
ไว้ 20 คน กลุ่มควบคุม 20 คน ขั้นตอนในการเลือกมีดังนี้ สุ่มเลือกตำบลแบบง่าย (Simple
Random Sampling) โดยจับฉลากเลือกตำบล 4 ตำบลคือตำบลวังลึก ตำบลคลองตาล ตำบล
ทับผึ้ง และตำบลวังใหญ่ จับฉลากเลือกเป็นกลุ่มทดลอง 2 ตำบลได้แก่ตำบลวังลึกและตำบล
เกาะตาเลี้ยง กลุ่มควบคุม 2 ตำบลได้แก่ตำบลคลองตาลและตำบลวังใหญ่ ตำบลที่ได้เป็นกลุ่ม
ทดลองจับฉลากเลือก 2 หมู่บ้านได้แก่ตำบลวังลึกจับฉลากเลือก 2 หมู่บ้านคือหมู่ 1 และหมู่ 5
มีสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข 9 และ 8 คนตามลำดับ ตำบลเกาะตาเลี้ยง จับฉลากเลือก 2
หมู่บ้านได้แก่หมู่ 1 และหมู่ 6 มีสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข 19 และ 10 คนตามลำดับ
ตำบลที่ได้เป็นกลุ่มควบคุมจับฉลากเลือก 2 หมู่บ้านได้แก่ตำบลคลองตาลจับฉลากเลือก 2
หมู่บ้านคือหมู่ 3 และหมู่ 6 มีสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข 18 และ 18 คนตามลำดับ ตำบลวัง
ใหญ่ จับฉลากเลือก 2 หมู่บ้านได้แก่หมู่ 2 และหมู่ 8 มีสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข 10 และ
9 คนตามลำดับ กลุ่มทดลองมี 4 หมู่บ้านและกลุ่มควบคุมมี 4 หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านจะจับ
ฉลากเลือกอาสาสมัครที่เป็นสตรีเข้าร่วมโครงการ หมู่บ้าน ๆ ละ 5 คนจะได้กลุ่มทดลอง 20 คน
และกลุ่มควบคุม 20 คน

1.) สไลด์แนวทางการดูแลเต้านม 2.) วิธีทัศนัยการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเองแบบนิ้วสัมผัส
ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 3.) แบบจำลองเต้านม 4.) สตรี
อาสาสมัครสาธารณสุข 5.) แผ่นพับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ของกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับ
มูลนิธิถันยรักษ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1

กิจกรรมการสอนด้านความรู้การตรวจเต้านมด้วยตนเอง ประเด็นหลัก

1. สถานการณ์โรคมะเร็งในสตรีไทย
2. ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านม สาเหตุ อาการ การตรวจเต้านมด้วยตนเอง
3. ประสิทธิภาพและความรู้เกี่ยวกับมะเร็งเต้านม
4. การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันมะเร็งเต้านม
5. วิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง
6. ฝึกปฏิบัติการตรวจเต้านมด้วยตนเองกับแบบจำลองและตรวจเต้านมตนเอง

กลุ่มเป้าหมาย

สตรีอาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 20 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เรื่องมะเร็งเต้านม และทราบถึงวิธีการเฝ้า
ระวังและป้องกันมะเร็งเต้านมระยะเริ่มแรกด้วยการตรวจเต้านมด้วยตนเอง วิธีการตรวจเต้านม
ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. บอกเกี่ยวกับสถานการณ์ สาเหตุ อาการ และการป้องกันมะเร็งเต้านมระยะเริ่มแรก
ด้วยการตรวจเต้านมด้วยตนเอง
2. บอกโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งเต้านมและความรุนแรงของมะเร็งเต้านมได้ถูกต้อง
3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมและผลกระทบที่เกิด
จากมะเร็งเต้านม

4. บอกวิธีการตรวจด้านมด้วยตนเองในเรื่องขั้นตอนและวิธีการตรวจ ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการตรวจ ความถี่ของการตรวจด้านมด้วยตนเองถูกต้อง

5. ฝึกทักษะการตรวจด้านมกับแบบจำลองด้านมและตรวจด้านมตนเอง

6. บอกผลดีของการตรวจด้านมด้วยตนเองได้ถูกต้อง

7. บอกแนวทางปฏิบัติเมื่อพบความผิดปกติที่ด้านมได้ถูกต้อง

วิธีการ บรรยาย อภิปรายกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์

เวลา 3 ชั่วโมง

สถานที่ สถานีอนามัยในเขตอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

อุปกรณ์ 1. สไลด์การตรวจด้านม

2. แบบจำลองด้านม

3. วีดิทัศน์เรื่องการตรวจด้านมด้วยตนเอง

4. แผ่นพับความรู้การตรวจด้านมด้วยตนเอง

5. ประวัติผู้ป่วยมะเร็งด้านม

กิจกรรมการสอนด้านความรู้การตรวจด้านมด้วยตนเอง

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายสตรีก่อนด้วยอย่างสร้างบรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิก บรรยายภาคีมีความเป็นกันเอง ใช้สำเนียงการพูดแบบชนบทของจังหวัดสุโขทัย ชักถามการประกอบอาชีพหลังจากน้ำท่วม และสภาวะสุขภาพทั่วไป แสดงความสนใจและยินดีที่จะให้คำแนะนำปรึกษาหรือช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัย อธิบายวัตถุประสงค์ จำนวนครั้งและระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม หลังจากนั้นให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำตัวเอง

2. แจกแบบสอบถามความรู้การตรวจด้านมด้วยตนเองและแบบสอบถามทัศนคติการตรวจด้านมด้วยตนเอง ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการทำแบบสอบถาม และรวบรวมแบบสอบถามหลังจากตอบเสร็จแล้ว

3. ประสบการณ์ (experience) เป็นกิจกรรมของกลุ่มใหญ่ที่ผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้สตรีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรคมะเร็งด้านมตามการรับรู้และ

ประสบการณ์ของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข โดยใช้คำถามเมื่อกล่าวถึงโรคมะเร็งเต้านมท่านรู้สึกอย่างไร โดยแจกบัตรคำและปากกาเคมี เขียนความคิดเห็นของตนเองลงในบัตรคำ และให้อ่านความคิดเห็นของตนเองให้สมาชิกฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม ความคิดเห็นของสมาชิกเช่น รู้สึกกลัว กลัวตาย กลัวตัดเต้านมทิ้ง ไม่กลัวและต้องการรู้วิธีแก้ไขแบบง่ายและเร็ว เป็นโรคที่รักษาหายได้ถ้าตรวจพบตั้งแต่ระยะแรก เป็นต้น หลังจากนั้นบรรยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุบัติการณ์ สาเหตุการเกิดมะเร็งเต้านม ปัจจัยเสี่ยงพื้นฐาน

4. สะท้อนความคิดและอภิปราย (reflection and discussion) เป็นกิจกรรมในกลุ่มเล็ก 10 คน ซึ่งผู้สอนได้ใช้ประวัติของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมมาเป็นกรณีศึกษา โดยแต่ละกลุ่มต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมตามกรณีศึกษาที่ได้รับ ปัจจัยเสี่ยงที่สมาชิกแสดงความคิดเห็น เช่น มีประจำเดือนตั้งแต่อายุต่ำกว่า 12 ปี ไม่เคยตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีประวัติแม่เป็นมะเร็ง ไม่มีบุตร รูปร่างอ้วน เมื่อพบก้อนเนื้อออกแล้วไม่รับรักษา และกรรมพันธุ์

5. ความคิดรวบยอด (concept) เริ่มจากแต่ละกลุ่มได้นำเสนอผลงานจากการอภิปรายร่วมกัน จากนั้นผู้สอนเป็นผู้นำในการสรุปถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านม และการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันมะเร็งเต้านมเพื่อให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

6. การประยุกต์แนวคิด (experimental/application) เป็นกิจกรรมกลุ่มเล็ก 10 คน โดยแต่ละกลุ่มต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมของตนเอง และการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันมะเร็งเต้านมที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ จากนั้นนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่ม ปัจจัยเสี่ยงของสมาชิก เช่น อ้วนชอบรับประทานมันหมู ไม่ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ดื่มสุรา ไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ วิถีปฏิบัติของสมาชิกเพื่อลดปัจจัยเสี่ยง เช่น ลดการดื่มสุรา ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ออกกำลังกาย ลดอาหารมัน เลี่ยงลูกด้วยนมแม่

กิจกรรมการสอนด้านทัศนคติการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

1. ขั้สร้างความรู้สึกรับประสบการณ์ ผู้สอนกล่าวเน้นถึงการดูแลเต้านม กระตุ้นความรู้สึกโดยแสดงภาพเต้านมที่เป็นมะเร็งและความรุนแรงของมะเร็งเต้านมระยะต่าง ๆ ให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพมะเร็งเต้านม ทุกคนจะรู้สึกกลัว ไม่อยากเป็นมะเร็งเต้านม ผู้วิจัยใช้คำถามต่อ ถ้าไม่อยากเป็นมะเร็งเต้านมจะต้องทำอย่างไร สมาชิกส่วนใหญ่ตอบว่าตรวจเต้านมด้วยตนเอง ผู้วิจัยให้ข้อมูลเพิ่มเติม จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 และเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 พบว่าสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขไม่เคยตรวจเต้านมด้วยตนเองร้อยละ 53.4 ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง

2. จัดระบบความคิดความเชื่อ

2.1 การสะท้อนความคิดและอภิปราย เป็นกิจกรรมกลุ่มเล็ก 5 คน ให้วิเคราะห์สาเหตุที่สตรีส่วนใหญ่ไม่ตรวจเต้านมด้วยตนเอง

2.2 ความคิดรวบยอด เริ่มจากการนำเสนอผลงานของทุกกลุ่ม สาเหตุที่สตรีส่วนใหญ่ไม่ตรวจเต้านมด้วยตนเอง เช่น ตรวจไม่เป็น ไม่มีความรู้ ไม่ค่อยมีเวลาทำแต่งงาน ไม่สนใจกลัวพบก้อน อาย ไม่เข้าใจวิธีตรวจ ไม่แน่ใจว่าจะทำเองได้ จากนั้นผู้สอนเป็นผู้นำในการสรุปถึงสาเหตุที่สตรีส่วนใหญ่ไม่ตรวจเต้านมด้วยตนเอง รวมทั้งข้อดีและประโยชน์ของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

2.3 การประยุกต์แนวคิด เป็นกิจกรรมกลุ่มเล็ก 5 คนโดยมีการเขียนคำขวัญเพื่อเชิญชวนให้บุคคลอื่นตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งผลงานของแต่ละกลุ่มจะแสดงให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง คำขวัญของสมาชิกกลุ่ม เช่น อยู่ว่างกันทำไม มาตรวจเต้านมกันเถอะ, รู้จักคิด รู้จักกล้า ถ้าคุณยังกลัวมะเร็งเต้านม, รักตัว กลัวมะเร็ง มาตรวจเต้านมกันดีกว่า, ผู้หญิงทุกคนควรตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเองทุกเดือน, เคยตรวจเต้านมด้วยตนเองหรือยัง?...ถ้ายังลองมาคลำดู

กิจกรรมการสอนด้านทักษะการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

1. ขั้นรู้ข้อเท็จจริง

1.1 ความคิดรวบยอดบรรยายนำเรื่องโครงสร้างของเต้านมและวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง แนวทางการป้องกันมะเร็งเต้านม

1.2 ประสพการณ์ ผู้วิจัยสาธิตการตรวจเต้านมด้วยตนเองโดยใช้แบบจำลองเต้านมให้สมาชิกดู

1.3 การสะท้อนความคิด/อภิปราย เป็นกิจกรรมกลุ่มเล็ก 5 คน ให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขช่วยกันสรุปขั้นตอนการตรวจเต้านมตนเอง

ความคิดรวบยอด นำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม สรุปขั้นตอนการตรวจเต้านมด้วยตนเอง หลังจากนั้นผู้สอนจะทำการสรุปความคิดรวบยอดอีกครั้ง

2. ขั้นลงมือกระทำ

2.1 ประยุกต์แนวคิด ขั้นลงมือกระทำ ให้สมาชิกฝึกปฏิบัติการตรวจเต้านมด้วยตนเองกับแบบจำลองเต้านมเป็นรายบุคคล ซึ่งแบบจำลองเต้านมจะมีเต้านมที่มีก้อนเนื้ออกและเต้านมปกติ ในระหว่างการฝึก ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามถึงปัญหาต่าง ๆ ในการตรวจเต้านม

2.2 ความคิดรวบยอด ประเมินการฝึกโดยใช้แบบตรวจสอบการตรวจเต้านม ถ้าสมาชิกตรวจได้ถูกต้อง ผู้วิจัยจะชมเชยให้กำลังใจ แต่ถ้าในขณะฝึกสมาชิกมีปัญหา หรือตรวจได้ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจะให้คำแนะนำหรือชี้แนะวิธีการที่ถูกต้องเช่น จับมือสมาชิกคลำเต้านม และสนับสนุนให้กำลังใจจนสมาชิกมั่นใจว่าสามารถตรวจเต้านมด้วยตนเองได้

2.3 ให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นหลังจากตรวจแบบจำลองเต้านม ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

2.4 ให้สมาชิกแต่ละคนฝึกปฏิบัติตรวจเต้านมด้วยตนเองให้ผู้วิจัยดูเป็นรายบุคคล อย่างใกล้ชิด จับมือสมาชิกคลำเต้านม แบบ 3 นิ้ว ชี้ กลาง นาง โดยใช้ฝ่านิ้วมือ คลำ 3 ระดับ ตื้น กลาง ลึก วนเป็นวงท่าเหวี่ยงบาท ใช้วิธีการคลำแบบแนวก้นหอยซึ่งเป็นวิธีแบบเดิมที่สถานีอนามัยเคยสอนให้ ให้ข้อมูลย้อนกลับและคำแนะนำเพื่อเกิดทักษะที่ถูกต้องเช่นเดียวกับการฝึกตรวจแบบจำลองเต้านม

2.5 ให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นหลังจากตรวจเต้านมด้วยตนเอง ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ คือยังไม่ชำนาญในการตรวจ

3. แจกแผ่นพับเรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเอง กระตุ้นให้สมาชิกตรวจเต้านมด้วยตนเองที่บ้าน

4. แจกแบบบันทึกการตรวจเต้านมด้วยตนเองและให้บันทึกปัญหาอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และนำกลับมาส่งในครั้งต่อไป

5. นัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไปอีก 1 สัปดาห์ กล่าวขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

การประเมินผล

1. จากผลงานกลุ่มสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขบอกปัจจัยเสี่ยงของมะเร็งเต้านมได้ถูกต้อง
2. สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขเขียนคำขวัญเชิญชวนผู้อื่นตรวจเต้านมตนเองได้ถูกต้อง
3. สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขสรุปขั้นตอนการตรวจเต้านมตนเองได้ถูกต้อง
4. สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขฝึกปฏิบัติตรวจเต้านมตนเองได้ถูกต้อง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 2

ประเด็นหลัก

1. การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันมะเร็งเต้านม
2. วิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง
3. จับคู่ผลัดกันตรวจเต้านมด้วยตนเอง

กลุ่มเป้าหมาย

สตรีอาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 20 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ทราบถึงวิธีการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง มีทักษะการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุข

1. บอกวิธีการตรวจเต้านมได้ถูกต้อง
2. สามารถปฏิบัติการตรวจเต้านมด้วยตนเองได้ถูกต้อง
3. ผลการตรวจเต้านมหลังการปฏิบัติ

วิธีการ การสาธิต อภิปรายกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์

เวลา 3 ชั่วโมง

สถานที่ สถานีอนามัยในเขตอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

อุปกรณ์

1. วีดิทัศน์เรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง
2. แบบจำลองเต้านม
3. ภาพพลิกการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

กิจกรรมการสอนด้านทักษะการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายสตรีกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสอบถามปัญหาอุปสรรคในการตรวจเต้านมด้วยตนเองที่บ้านและให้ส่งแบบบันทึกการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ ใช้วิธีการตรวจเต้านมแบบกันหอย แต่ยังมีปัญหาในเรื่องวิธีการตรวจและความชำนาญในการตรวจ ผู้วิจัยกล่าวทบทวนเรื่องการดูแลเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเอง
3. ให้กลุ่มชมวีดิทัศน์ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับมะเร็งเต้านมและขั้นตอนการตรวจเต้านม
4. จัดสถานที่ในการตรวจเต้านมด้วยตนเองและแสดงภาพโปสเตอร์การตรวจเต้านมด้วยตนเองไว้ในสถานที่ตรวจ
5. ชี้นำมือกระทำ ให้สมาชิกจับคู่กัน ผลัดกันตรวจเต้านมด้วยตนเอง ให้ผู้วิจัยดูเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยจับมือสมาชิกคลำเต้านม แบบ 3 นิ้ว ชี้ กลาง นาง โดยใช้ฝ่านิ้วมือ คลำ 3 ระดับต้น กลาง ลึก จนเป็นวงเท่าเหรียญบาท ใช้วิธีการคลำแบบแนวกันหอย และฝึกทำจนมั่นใจว่าสามารถทำได้ ผู้วิจัยให้คำแนะนำเพื่อเกิดทักษะที่ถูกต้อง
6. ในรายที่ยังขาดทักษะและปฏิบัติไม่ถูกต้อง ให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขที่ปฏิบัติถูกต้อง สาธิตการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และฝึกปฏิบัติจนมั่นใจว่าสามารถปฏิบัติได้
7. ความคิดรวบยอดให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็น ประโยชน์ของการตรวจเต้านมด้วยตนเองหลังจากตรวจเต้านมด้วยตนเอง ส่วนใหญ่สมาชิกบอกว่า ตรวจพบก้อนตั้งแต่ก้อนมีขนาดเล็ก ตรวจพบมะเร็งเต้านมตั้งแต่ระยะแรก
8. แจกตารางบันทึกการตรวจเต้านมด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขตรวจเต้านมด้วยตนเองเดือนละ 1 ครั้ง
9. แจกแบบบันทึกการตรวจเต้านมด้วยตนเองและให้บันทึกปัญหาอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และนำกลับมาส่งในครั้งต่อไป
10. แจ้งกำหนดการในการติดตามผลอีก 3 สัปดาห์ ให้สมาชิกกลุ่มกลับมาพบกันที่เดิม
11. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสตรีกลุ่มตัวอย่าง

ประเมินผล

สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขฝึกปฏิบัติตรวจเต้านมได้ถูกต้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ สถานภาพสมรส และ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับมะเร็งเต้านม ประสบการณ์การตรวจเต้านมด้วยตนเอง

2. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัคร สาธารณสุข ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งเต้านม โอกาสเสี่ยงต่อการเกิด มะเร็งเต้านม อาการระยะต่าง ๆ ของโรค การป้องกันการเกิดมะเร็งเต้านม การปฏิบัติตัวเพื่อ ค้นหามะเร็งเต้านมในระยะเริ่มแรก มีข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลาย ปิด ในแต่ละข้อให้เลือกได้ 1 ตัวเลือก ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน การวิเคราะห์ระดับคะแนน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ตามเกณฑ์การประเมินความรู้จากการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1971. p.47)

ระดับสูง หมายถึง สตรีกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามความรู้การตรวจเต้านม ด้วยตนเองได้คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป

ระดับปานกลาง หมายถึง สตรีกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามความรู้การตรวจเต้านม ด้วยตนเองได้คะแนน ระหว่างร้อยละ 60 - 79.9

ระดับต่ำ หมายถึง สตรีกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามความรู้การตรวจเต้านม ด้วยตนเองได้คะแนน ระหว่างร้อยละ 0.0 - 59.9

3. แบบสอบถามทัศนคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองในด้านโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด มะเร็งเต้านม อาการระยะต่าง ๆ ของโรค การป้องกันการเกิดมะเร็งเต้านม การปฏิบัติตัวเพื่อ ค้นหามะเร็งเต้านมในระยะเริ่มแรก ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย มีข้อคำถาม 20 ข้อ ลักษณะคำตอบ แบ่งเป็น 5 ระดับคือเห็นด้วยมาก เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเลย ลักษณะ คำถามจะมีทั้งทางบวกและทางลบ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยมาก	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยเลย	1 คะแนน	5 คะแนน

การวิเคราะห์ระดับคะแนน

คะแนน 4-5 หมายถึง มีทัศนคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

คะแนน 3 หมายถึง มีทัศนคติเป็นกลางต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

คะแนน 1-2 หมายถึง มีทัศนคติทางลบต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

4. ทดสอบการตรวจเต้านมด้วยตนเอง โดยใช้แบบจำลองเต้านม ให้สตรีอาสาสมัคร สาธารณสุขทุกคนตรวจแบบจำลองเต้านม 5 เต้านม ผู้วิจัยบันทึกผลการตรวจ ความถูกต้องในการแยกเต้านมที่ปกติและผิดปกติ ตรวจถูกต้อง = 1 คะแนน ตรวจผิด = 0 คะแนน

การวิเคราะห์ระดับคะแนน

ทักษะระดับดี หมายถึง สตรีกลุ่มตัวอย่าง ตรวจเต้านมได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป (4-5 คะแนน)

ทักษะระดับปานกลาง หมายถึง สตรีกลุ่มตัวอย่าง ตรวจเต้านมได้ถูกต้องระหว่างร้อยละ 60 - 79.9 (3 คะแนน)

ทักษะระดับไม่ดี หมายถึง สตรีกลุ่มตัวอย่าง ตรวจเต้านมได้ถูกต้องระหว่างร้อยละ 0.0 - 59.9 ขึ้นไป (1-2 คะแนน)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรง (validity)

1. โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และกระบวนการกลุ่ม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยมีจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านมะเร็งเต้านม 2 ท่าน เมื่อผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมเพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหาเพิ่มมากยิ่งขึ้นและนำไปทดลองใช้กับสตรีที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย และพบว่าเมื่อใช้กระบวนการกลุ่ม สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขบางคนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์อภิปรายและการสะท้อนความคิด ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนวิธีการแสดงความคิดเห็น ใช้เทคนิคการระดมสมอง โดยแจกบัตรและปากกาเคมี ให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขแสดงความคิดเห็นลงในบัตรคำ หลังจากนั้นให้แต่ละคนได้อ่านความคิดเห็นของตนเองจนครบทุกคน ซึ่งทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกลุ่ม ในขั้นตอนการเรียนรู้มีการให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขได้จัดบอร์ดเชิญชวนให้ผู้อื่นตรวจเต้านมด้วยตนเอง พบว่าเป็นเรื่องที่ทำได้

ยากต้องใช้เวลามาก ผู้วิจัยจึงได้เปลี่ยนเป็นการเขียนคำขวัญเชิญชวนให้ผู้อื่นตรวจด้านมด้วยตนเอง และนำไปใช้กับกลุ่มทดลองต่อไป

2. แบบทดสอบความรู้การตรวจด้านมด้วยตนเอง

การหาความตรงตามเนื้อหา นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยมีจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านมะเร็งเต้านม 2 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องเหมาะสมของภาษา เกณฑ์ในการให้คะแนน การประเมินผล นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .91 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

การหาความเที่ยง นำแบบสอบถามความรู้การตรวจด้านมด้วยตนเองไปทดลองใช้กับสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข ในตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.76 และนำแบบทดสอบมาปรับปรุงภาษาที่ใช้ในข้อคำถามเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามทัศนคติต่อการตรวจด้านมด้วยตนเอง

การหาความตรงตามเนื้อหา นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยมีจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านมะเร็งเต้านม 2 ท่านนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปหาความเที่ยง

การหาค่าความเที่ยง นำแบบสอบถามทัศนคติต่อการตรวจด้านมด้วยตนเอง ไปหาค่าความเที่ยง (reliability) วิเคราะห์โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการ

ผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้กลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการทราบรวมทั้งอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่า การเข้าร่วมในการศึกษานี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการ โดยข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการศึกษาจะเก็บไว้เป็นความลับ นำเสนอผลการศึกษาออกมาในลักษณะของภาพภายนอกโดยรวม และนำมาใช้ประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น นอกจากนี้กลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการยังมีสิทธิ์ที่จะขอถอนตัวจากงานวิจัยได้ตลอดเวลา เมื่อกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยจึงจะมีการลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรและดำเนินการใช้โปรแกรมและเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป กรณีที่ตรวจพบผลน่าสงสัยหรือพบก่อนผิดปกติจะตรวจคัดกรองโดยผู้วิจัยและส่งพบแพทย์เฉพาะทางด้านศัลยกรรมของโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย โดยผู้วิจัยติดตามให้การดูแลและอำนวยความสะดวกในการเข้ารับการตรวจ

การดำเนินการทดลองและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย จากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงสาธารณสุขอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
2. ผู้วิจัยเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและรายละเอียดต่าง ๆ ต่อสำนักงานสาธารณสุขอำเภอศรีสำโรง และหัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบลทุกตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย
3. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่มละ 20 คน
4. สัปดาห์ที่ 1 ของการวิจัยรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามความรู้และทัศนคติการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงวิธีการกรอกแบบสอบถามจนเข้าใจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม
5. ในสัปดาห์ที่ 1 ถึง 2 ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มทดลอง ประกอบด้วยแผนการสอน 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 1 สัปดาห์ ส่วนในกลุ่มควบคุมจะไม่มีการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งกลุ่มควบคุมจะได้รับแผ่นพับ

เกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมและวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองจากสถานีนามัยซึ่งเป็นกิจกรรมการณรงค์ตรวจเต้านมด้วยตนเองตามปกติของสถานีนามัย

6. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง 3 สัปดาห์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 ด้วยแบบสอบถามชุดเดิมและผู้วิจัยให้สตรีอาสาสมัครสาธารณสุขใช้วิธีตรวจเต้านมด้วยตนเองตรวจแบบจำลองเต้านมจำนวน 5 เต้านม ผู้วิจัยจัดบันทึกความถูกต้องในการแยกเต้านมที่ปกติและผิดปกติ

7. หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยได้ให้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแก่กลุ่มควบคุม ตามหลักจริยธรรมของการวิจัย

8. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ผลการทดลองด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปนำมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ ทักษะและทักษะการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวิเคราะห์ดังนี้

2.1 หาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิเคราะห์แยกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 3 สัปดาห์ โดยการทดสอบทีอิสระ (independent t - test)

2.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทีละคู่ ของช่วงเวลาโดยการทดสอบทีคู่ (paired t - test)